

פרשת נח (תשפ"ב)

מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה... שנים שנים באו אל נח (ז', ח' - ט')

כאן משמע שגם מן הבהמה הטהורה רק שנים מכל מין באו אל נח, אבל לעיל (ז', ב') אמר הקב"ה לנח שיקח שבעה מכל מין כדי להקריב מהם קרבנות בצאתו מן התיבה כמו שפירש רש"י, וגם שנים מכל מין להחיות כמו שאמר הקב"ה לנח בתחלת הפרשה (ו', כ'). ועיין ברבינו בחיי שמדייק דבר זה מהכתוב (ז', ג') זכר ונקבה לחיות זרע. ולמה הזכיר כאן רק שנים מכל מין ולא הזכיר כלל בנוגע לשבעה. ועוד, לקמן (ז', י"ד - ט"ו) כשכתב פעם שניה שנח בא אל התיבה כתוב וכל החיה למינה וכל הבהמה למינה, דהיינו השבעה לקרבנות, וגם שם כתוב ויבאו אל נח אל התיבה שנים שנים מכל הבשר, דהיינו שנים מכל מין להחיות. ולמה כאן לא הזכיר כאן כלל דמן הטהורות באו שבעה מכל מין.

ורש"י מדייק ששנים מכל מין באו מאליהם אל התיבה כמו שאמר שנים שנים באו אל נח, ויבאו אל נח אל התיבה שנים שנים מכל הבשר. אבל את השבעה מכל מין צריך היה נח להביא בעצמו כמו שכתוב תקח לך שבעה שבעה.

ולפי זה יש לפרש דבפעם הראשונה שכתב ויבא נח אל התיבה הוזכר רק מי שיכול לבוא מאליו אל התיבה, דהיינו נח ומשפחתו וגם שנים מכל מין להחיות, אבל לא השבעה מכל מין לקרבנות. כל אלו נאספו אל התיבה אבל עדיין לא היה צריכים להיכנס בתוכה כי הקב"ה אמר (ז', ד') כי לימים עוד שבעה אנכי ממטיר על הארץ. אבל בפעם השנייה שכתב שנח בא אל התיבה זה היה לאחר השבעה ימים, ונח היה צריך להיכנס בתוך התיבה, ואז היה צריך להביא אתו את כל הבהמות ועופות דהיינו השנים מכל מין להחיות וגם שבעה מכל מין לקרבנות. (ג.מ.)

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו (ו', ט')

יש לדקדק למה כפל נח נח ב' פעמים, וגם מה שכתוב לשון בדורותיו, לשון רבים, היה לו לכתוב בדורו בלשון יחיד.

ויבואר בהקדם דברי הגמרא במסכת חולין (קל"ט, ב) שהקשה משה מן התורה מנין, ומתרץ שמרומז בהמלים בפרשת בראשית (ו', ג') בשגם הוא בשר, בשגם הוא גימטריה משה. והדבר הוא פלא, דהלא כל התורה מלאה בדברי משה רבינו ע"ה, וגם בתיה בת פרעה קראתו משה על שם כי מן המים משיתיהו, ואיזה מקום יש לשאול משה מן התורה מנין. ויש לתרץ על פי המבואר ברבינו בחיי על פרשת בראשית (ו', ג') שנח ניצול בזכות משה, ובתקוני זהר (ק"ג, א') כתב, נשמתיה דמשה רבינו ע"ה שתלה הקב"ה בנח ולא אצלח והדר שתלה זימנא אחרינא. ובזה יש לפרש קושיית הגמרא, מהיכן למדה בתיה לקראו משה על שם המים. ותשובה לזה דבשגם הוא גימטריה משה, שנשמתו היה בנח שניצל ממי המבול על ידי התיבה, כמו שזו הנשמה כשהיתה במשה רבינו הושלכה בתיבה למים

פרשת נח (תשפ"ב)

וניצולה. וזה מה שאמר הכתוב בסוף פרשת בראשית (ו', ח') ונח מצא חן בעיני ה', כי באמת לא היה כדאי להינצל אלא שמצא חן, היינו שהיתה בו נשמת משה שנאמר בו בפרשת כי תשא (ל"ג, י"ב) וגם מצאת חן בעיני, ובזכות נשמה זו ניצול. זהו שאמר הכתוב נח ב' פעמים וגם כתב בדורותיו בלשון רבים, לרמז לנשמתו של נח שהיתה בשני דורות, עכשיו בנח בדור המבול, ובמשה רבינו בדור המדבר. (בן לאשרי)

ותבא אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף בפיה (ח', י"א)

הקשה הכלי יקר מה איכפת לנו בזה אם בערב היא באה ובבקר היא שבה או להפך, ותירץ על דרך הפשט שהביאה אליו עלה זית להוציא מהם אורה אשר לעת ערב דווקא צריך אליו. וראיה לדברי אלה מה שמסיק במדרש תנחומא ובילקוט פרשת תצוה על פסוק בשיר השירים (ד', א') עיניך יונים, מה היונה הביאה אורה לעולם כך אתם הביאו שמן זית והדליקו נרות לפניו. וקשה מנא ליה לבעל מדרש זה שהיונה הביאה אורה לעולם ואיך למד זה מפסוק והנה עלה זית טרף בפיה, אלא ודאי שלמד זה ממה שנאמר לעת ערב כאמור, עכ"ד.

ויש לפרש עוד על דרך דרוש, דכאשר הסתיים המבול, והסתכל נח מן התבה, היה עולמו חשוך בעדו, כי כפי הנראה נחרב כל העולם כולו, וכל מה ומי שידע והכיר איננו, אמנם כשהגיע היונה עם עלה זית אורו עיניו, והחיה נפשו, כי מעתה ידע שאין הכל חרוב, ויש תקוה שנשתייר בעולם מן המבול.

ויתכן שגם המדרש הנ"ל התכוון לזאת, דהרמב"ן כתב בפרשת בהעלותך את הנרות דרומז על חנוכה של נרות שהיתה בבית שני על ידי אהרן ובניו, רצוני לומר חשמונאי כהן גדול ובניו, אבל לא רמזו אלא לנרות חנכת חשמונאי, שהיא נוהגת אף לאחר החורבן בגלותנו, ויש לשער שכאשר הגיעו החשמונאים לבית המקדש חשכו עיניהם לראות שהכל חרוב ולא נשתייר כלום בטהרה, והיה מצב של עת ערב עד אשר מצאו עלי זית, פח שמן שנשארה בטהרה, ובזה אורו עיניהם ותן להם תקוה שלא הכל נחרב ונטמא.

ובדרך רמז י"ל בנוגע דידן, שבכל שנה, אחרי הימים הנוראים, חג הסוכות, והשיא של שמחת תורה, פתאום נפסק הכל ועומד עלינו חורף ארוך, עם לילי טבת הארוכים, מבלי מועד, וזהו עת ערב וחשכות, ובן ישראל עלול ליפול ברוחו, אמנם מיד קוראים בפרשת נח ותבא אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף בפיה, וזאת ינחמנו ויאיר נפשנו להזכיר לנו שבתוך חשכות החורף יגיע היו"ט של חנוכה ונרותיה יאירו לנו, על דרך המסופר על ר' אהרן הגדול מקרלין שכבר במוצאי שמחת תורה הוציא והכין את המנורה שלו, כי זה מאיר לנו לעת ערב בכל שנה. (פ.מ.מ.)